

Posudek oponenta diplomové práce J. Dotřela *Transformace kultovní a konceptuální hodnoty v dějinách fotografie*, Praha 2016.

Zvolené téma, dějiny fotografie ve třech etapách, zpracoval autor se zaujetím a snahou dobrat se netriviálního náhledu. Autor ovšem uplatňuje specifické „čtení“ vzniku a vývoje fotografie: „páteří“ jeho přístupu je přechod od „kultovní“ ke „konceptuální“ hodnotě a to, deklarovane, z perspektivy estetického myšlení. Ambicí práce je tedy jistá forma „nové historie“ fotografie a zavedení termínu konceptuální hodnota, s pozadovou hypotézou, že za konceptualismus ve výtvarném umění „může“ fotografie. Záměr jistě dobrý, žel jeho (ne)naplnění velmi sporné. První, co v textu zarazí a dále se potvrzuje, je nepřesné zacházení s pojmy, nedostatečné vymezení či definování klíčových pojmů práce, včetně a právě i těch „titulových“. Koncept emergence se opakovaně vyskytuje, nakonec i v závěru potvrzeně, jako „postupný vývoj“ (s. 104). V prvé části pak opakovaně ve spojitosti s kontinuitou (s. 12), postupným objevováním, směřováním. Emergence ve filosofii, filosofii vědy i v estetice je naopak narušením kontinuity, není evolucí, ale revolucí, skokovým přechodem na vyšší úroveň komplexnosti a tento nový útvar nelze vyložit odkazem na složky a předchozí fáze vývoje složek. (příkladem může být první známá výbušnina – černý střelný prach – jeho složky /dusičnan draselný, síra, dřevěné uhlí/ jsou samy o sobě nevýbušné, ale ve směsi získávají novou kvalitu – výbušnost. Obdobně existují teorie lidského vědomí jako emergentního faktoru). Autor tedy používá tento pojem neadekvátně, bohužel nejen tento. Na s. 17 jsou dvě sporná místa – autor odkazuje na jeden z prvních objevů fotosenzitivního materiálu J.H. Schulze, který údajně „objevil chemickou reakci mezi suspenzí křídly a stříbrem“. Křída coby hornina je tvořena více jak z 90% uhličitánem vápenatým a s kovovým stříbrem nereaguje. Přidáním kyseliny dusičné, které se dále uvádí, dojde přednostně k reakci s křídou za vzniku dusičnanu vápenatého a

oxidu uhličitého. Část kyseliny dusičné může zreagovat se stříbrem za vzniku dusičnanu stříbrného, který je fotosensitivní, ovšem méně, nežli halogenidy stříbra (Niépce začínal s chloridem stříbrným, ale přešel na přírodní asfalt). Takže popis je nepřesný až chybný. Výklad dále pokračuje odkazem na Foucaulta a jeho pojetí epistémé, resp. její změny s nástupem moderny. Další případ diskontinuity, která je v rozporu s autorovým tvrzením o kontinuitě „emergence“ fotografie. Na s. 28 se objevuje pokus o explicitní vymezení konceptuální hodnoty (není ani duchovní, ani emocionální, ani kultovní), bohužel v celé práci se čtenář nedozví, co se přesně míní konceptuální, ani kultovní hodnotou, ač jsou v titulu i záměru celé práce. Konceptuální je v standardním smyslu prostě pojmové a konceptualizace je jeden ze základních nástrojů lidského poznání. Práce má, jako nosnou perspektivu, užívat estetické uvažování (s. 104), ale nikde se tak neděje. Nenajdeme jakékoliv srovnání hodnot konceptuálních a kultovních s hodnotou estetickou, symbolickou, poznávací, teoretickou a dalších, ani, při odkazu na Benjamine, kde se objevuje hodnota kultovní v souvislosti s aurou, nedozvíme se však, zda autor chápe kultovní hodnotu stejně jako Benjamin nebo jde o posun, Benjaminova „výstavní“ hodnota zůstává zcela mimo kontext. Na s. 34 nastupuje nový estetický kánon vlivem filosofického a vědeckého positivismu, ovšem ve výtvarném umění sledované doby nacházíme Turnera, prerafaelisty, později impresionismus, ergo jistá disonance. Na s. 38 sousloví „ireálný afekt“ vyžaduje vysvětlení. Na s. 42 se dává do souvislosti positivismus a racionalita se sebereflexí média – jen bych připomněl, že raný positivismus trpěl tzv. mýtem nezávislého pozorovatele. V závěru této části se opakovaně traktují kultovní a konceptuální hodnota, aniž bychom se dozvěděli, co vlastně představují (příklady nejsou dostatečné pro vymezení axiologické pozice jakékoliv hodnoty), vedle dalšího dokladu nepochopení konceptu emergence: „emergence odkazuje k dlouhému vývoji“. V dalších kapitolách se množí nejasná a nedoložená tvrzení: s. 52: „...vzestup estetiky technické reprodukce, která se

začíná rozvíjet právě s paralelním upadáním buržoazní veřejné sféry.“ Jak a v jakých aspektech veřejná sféra upadá? To se z textu nedozvíme. Na další stránce tvrzení, že „požadavek empirie v oblasti umělecké tvorby má původ v adoraci vědecké kritiky.“ O jaké adoraci to autor mluví a o jaké „vědecké kritice“ (umělecké kritice, počátku filosofie vědy ??) Na s. 64 se „recykluje“ zmatení hodnot: kultovní hodnota se implicitně nejeví jako estetická, ale dále se mluví o transformaci estetických hodnot – při obhajobě bude nezbytné vyjasnit relace mezi uváděnými hodnotami. Další dosti sporné tvrzení na s. 80. – v 50. letech minulého století zažívala střední Evropa údajně hospodářsko-průmyslový vrchol (připomenu československou měnovou reformu z r. 1953), jde ovšem o marginálii, která ale prozrazuje nedůslednost formulací, nepřesnou až pochybnou argumentaci, která je nahrazována deklamacemi o tom, co bylo definováno, co bylo doloženo a dosaženo. Na s. 92, při opětovném pokusu „bočně“ uchopit konceptuální hodnotu, mluví autor o tom, že Becherovské konceptuální zobrazení (sám o sobě protimluv) se vztahuje k síti či řetězci, celku obsaženém ve světě. Následně se ovšem objevuje, zjevně v pokusu o precizaci oné sítě, nekonečná kauzalita. Nekonečná kauzalita nejen že nejde dohromady s jakýmkoli typem celku, ale ani, ona síť významů, vytvářejících konceptuální hodnotu, není kauzální. Obdobně jako v intertextualitě jde o vzájemné výměny a nelze určit příčinu a následek. Z poznámky 149. pak vyplývá, že konceptuální hodnota je poznávací hodnotou a to pojmovou, jak se dalo tušit v průběhu četby. Důsledek tohoto náhledu na možnost zařazení pod estetickou hodnotu není reflektován.

Celkově mohu shrnout, že záměr práce byl nosný, autorovo zaujetí tématem i technologická znalost nesporné, ale argumentace nepřesvědčivá a estetická erudice prokázána velmi omezeně. Z těchto důvodů navrhuji hodnocení **dobře**.

Praha 8.9.2016

Prof. PhDr. Vlastimil Zuska, CSc.